

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. IV. De Restitutione facienda ob secreti violationem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

quis ex indiciis valde probabilibus judicet de altero, aut ex indiciis dubiis dubitet, & opinetur rem esse probabilem, certe non peccaret. Non potest tamen aliis communicare suum dubium, aut malam suspensionem, quia bonam proximi opinionem laederet; nisi tamen indicia essent manifesta, & ad bonum finem illud communicaret.

VII. Rogabis: An teneamur dubia interpretari in meliorem partem?

Respondeo regulariter loquendo in dubiis posse nos suspendere iudicium, verbi gratia, si videam Cajum bene comedentem, & dubitem, num comedat ex gula, an vero ex necessitate? non teneor judicare, quod comedat ex necessitate, sed possum suspendere iudicium; etenim proximus non habet jus, ut de ipso bene opinemur, sed solum ne male opinemur, seu ne poenam certam inferamus ob culpam incertam, quod est contra iustitiam.

VIII. Verum si agatur de damno vitando, possumus interpretari dubia in pejorem partem, non iudicando absolute, sed conditionate, & per quandam suppositionem: Verbi gratia, si recipiam in domo hominem ignotum, quamvis non possim judicare illum esse furem, possum tamen custodire res meas, perinde ac si esset fur. Ratio est, quia si licitum est cum damno famæ alterius aperire delictum ad vitandum damnum proprium, vel proximi, a fortiori licitum est ad vitandum damnum interpretari dubia ista in pejorem partem per quandam suppositionem; cum hoc fiat sine detrimento famæ: Cavendum autem est, ne ex hac cautela oriatur aliqua suspicio mala de proximo.

Hinc potest Pater videns adolescentem ante portam remove occationem, ne cum filia colloquatur, perinde ac ille esset fornicarius; quin proinde judicari possit prudenter, quod ille sit fornicarius: Si tamen indicia sint ita dubia, quod ille sit fornicarius,
Pars III.

ut propter talia indicia possit prudenter timeri, quod ad finem fornicandi stet ante portam, debet talis occasio removeri, etiamsi detur sufficiens fundamentum suspicandi, quod ille sit fornicarius, propter rationem adductam. Immo potest etiam Superior ob indicia dubia coarguere, & punire subditos tanquam malos ad cautelam, & emendationem ipsorum, perinde ac si aliquid mali commisissent; etenim quamvis sint forte innocentes, tamen in iis circumstantiis se posuisse, in quibus dubitari prudenter potest de eorum innocentia, reddit illos dignos aliqua poena, ut notant Molin., Sanchez., & alii apud Bonac. quæst. 7.

IX. Et Less. lib. 2. cap. 29. dub. 4. docet, Superiores posse aliquali poena punire subditos ob indicia dubia, quia subditi debent abstinere non solum ab omni malo, sed etiam ab omni specie mali, ut loquitur Apost. ; Quia tamen forte sunt innocentes, ideo Superior internam astimationem, & affectionem erga tales subditos, quos punit, minuere non debet.

ARTICULUS IV.

De Restitutione facienda ob secreti violationem.

- I. Peccat contra iustitiam commutativam, qui revelat, quæ sub sigillo naturali accepit.
- II. Num sit gravis culpa ea uni, vel alteri viro prudenti revelare?
- III. Violans sigillum naturale tenetur compensare damna, quæ inde sequuntur, etiamsi cum pacto tacito secretum committatur.
- IV. Num, & quando graviter peccet, qui aperit literas sigillo munitas?
- V. Non peccat, qui ad vitanda gravia tormentata secretum revelat; nisi id cedat in damnum publicum, aut ex officio ad sigillum teneatur.

X

VI. Li-

VI. *Licitum est arcana etiam jurata sponte pandere, si illa vergant in grave damnum Communitatis, aut innocentis. Sigillum Sacramentale dumtaxat in nullo casu referari potest.*

I. **C**ertum est, non solum esse contra iustitiam revelare crimina alterius, ut diximus, sed etiam revelare, quod sub sigillo secreti naturalis commissum est; itaut sit peccatum grave, si secretum sit magni momenti, aut si gravis inde oriatur injuria, vel damnum alteri; secus vero sit veniale. Ratio est, quia jure naturæ habet quilibet jus, ut fides sibi data de celando secreto servetur, quando non adest causa justa revelandi.

II. Docet tamen contra communio-rem Azorius, & alii apud Bonac., ut diximus art. 2. num. 4., quod aperiens secretum uni, vel alteri viro prudenti, qui secretum illud celabunt, probabiliter non peccet mortaliter, quia non videtur fieri gravis injuria ei, qui commisit secretum, præsertim si id reveletur ad consilium capiendum, vel ad solamen, & ad dolorem leniendum; dummodo tamen non detegatur illi, cui certo, vel probabiliter credatur, eum, qui secretum commisit, voluisse celari.

III. Queritur nunc primo, Ad quid teneatur qui injuste secretum revelavit?

Respondeo cum communi Doctorum, teneri ad restitutionem damnorum, quæ sequuntur, qui absque justa causa violat secretum cum alterius damno; idque verum est, sive secretum commissum sit cum pacto expresso, ne reveletur, sive cum pacto tacito; ut accidit, quando quis causa petendi consilii, auxilii, vel solatii manifestat rem gravis momenti, verbi gratia Advocato, Medico, vel Confessario. Ratio est manifesta, quia universim qui contra iustitiam commutativam delin-

quit, tenetur compensare damnum injuste illatum.

IV. Queritur secundo, Num peccet mortaliter, & ad restitutionem damnorum teneatur, qui literas sigillo munitas, aut quæ in secreto loco servantur, legit?

Respondeo affirmative, si ille, qui literas clausas mittit, vel aservat, valde cupiat ea, quæ continentur in literis, occulta retineri. Ratio est ex Molin., Sà, & aliis apud Bonac. hic, quia quamvis lectio ista literarum non pariat de se notabile damnum, tamen tantam potest irrogare injuriam, quæ pertingat ad mortale: Si tamen sine periculo gravis injuriæ, vel damni legantur ob curiositatem, non nisi venialiter peccatur: Et si legantur ad præcavendum proprium periculum, quod timeatur, nullum peccatum committitur.

V. Queritur tertio, Num peccet, qui vi tormentorum detegit secretum?

Respondeo negative; siquidem justam habet causam illud detegendi; non tenetur enim celare cum tanto incommodo. Id tamen intelligendum primo, dummodo revelatio non cedat in grave damnum publicum; quilibet enim tenetur mortem subire ad vitandum grave damnum publicum. Secundo, dummodo ex officio publico non teneatur servare secretum; quare etiam cum vitæ periculo habentes officium publicum tenentur reticere ea, quæ in suo concistorio aguntur, dummodo sint res gravis momenti.

VI. Rogabis: Licetne aliquando secretum juratum sponte revelare?

Respondeo cum communi affirmative, quando scilicet vergit in damnum Communitatis, vel innocentis. Ratio est, quia secretum juratum non potest obligare contra charitatem; ex charitate, autem debemus cavere damna Communitatis, & innocentis; ergo secretum, etiamsi juratum sit, revelandum est, si vergat in damnum Communi-

minuitatis, aut innocentis. Solum itaque secretum sacramentale in nullo casu revelandum est; Secretum vero naturale revelari debet in casu dicto, etiamsi committens secretum dicat illud manifestare sub sigillo Confessionis, quando revera non habet animum confitendi, nec recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ.

ARTICULUS V.

De Restitutione facienda ob furtum, rapinam, necnon ob spiritualia damna alteri illata.

- I. Furtum specie differt a Rapina; hæc enim superaddit furto violentiam, & injuriam personalem.
- II. Excusatur a mortali, qui rem alienam accipit, quando dominus est solum invitus quoad modum, non quoad substantiam.
- III. Ratihabitio de futuro, seu licentia præsumpta excusat a furto, & Religiosum a vitio proprietatis; Sed ea non sufficit ad sacramentaliter absolvendum, aut ad dispensandum.
- IV. Votum paupertatis comparatur cum licentia, tanquam cum conditione; lex vero comparatur cum dispensatione, tanquam cum ejus destruetivo.
- V. Quantitas requisita ad furtum mortale varia est pro varietate Personarum, quæ damnificantur. Aliquando acus a sartore ablati fert damnificationem gravem, esto furtulum istud in ratione furti non sit grave, nec trahat excommunicationem latam contra furantes.
- VI. Num peccet mortaliter, qui post completam materiam notabilem, parum aliquid iterum furatur?
- VII. Num teneatur ad restitutionem sub gravi, qui advertit se per plurima furtula venialia pervenisse ad mate-

riam notabilem, quin sit factus divior?
VIII. Quid si plures modicum quid surripiendo damnum notabile eidem inferant, advertendo dumtaxat, sed non concurrendo ad aliorum furtula? Si adversus istos feratur excommunicatio, quare sub gravi teneantur restituere modicum, quod surripuerunt?

IX. In gravi necessitate differri probabiliter potest restitutio; sed non licet furari, nisi necessitas sit extrema, aut valde gravis, seu extrema affinis.

X. Famuli, alique inservientes non possunt occulte ab Heris suis surripere, quod ipsi judicant deberi ultra salarium, nisi id sit manifestum, & citra controversiam.

XI. Quid possint filii a Parentibus occulte surripere citra mortale tam de bonis Profectitiis, quam de Adventitiis? Etenim Castrensia, seu quasi Castrensia ad filios spectant.

XII. Uxor quandonam mortaliter peccat surripiendo aliquid de bonis mariti, aut de bonis communibus, quæ scilicet percipiuntur de fructibus dotis, & Arrharum?

XIII. Qui sine vi, & fraude induxit aliquem ad culpam, aut retraxit illum ab ingressu in Religionem, peccavit dumtaxat contra charitatem; at peccat contra justitiam, & ad restitutionem damnorum teneatur, si id faciat per vim, aut fraudulenter, aut si quomodocumque inducat alium ad damnificandum.

I. **F**urtum est Ablatio rei alienæ invito rationabiliter domino; Rapina vero est Ablatio rei alienæ per violentiam, sive quia dominus omnino dissentit, sive quia per vim, & metum consentit. Specie differt furtum a rapina, quia diversa est injuria, quæ irrogatur domino, auferendo illi rem suam occulte, ac auferendo per vim.